

راهکارهای افزایش جمعیت

عالیه شکریگی، مدیر کارگروه مناسبات خانواده انجمن جامعه‌شناسی ایران در آرمان نوشت:

عالیه شکریگی، مدیر کارگروه مناسبات خانواده انجمن جامعه‌شناسی ایران در آرمان نوشت:

همان زمان که بحث تصویب طرحی در مجلس برای افزایش باروری مطرح شد برخی از کارشناسان با وجود اینکه چندان از کم و کیف آن اطلاعی در دست نداشتند مخالفت خود را با هرگونه اقدام اجباری برای افزایش جمعیت اعلام کردند. اکنون که طرح افزایش جمعیت به تصویب رسیده باید بر این نکته تاکید کنیم که افزایش باروری با اجبار امکان پذیر نیست.

حتی اگر بپذیریم افزایش جمعیت به لحاظ ملاحظات جمعیت‌شناختی یک ضرورت است. تصویب طرحی که در آن مجازات‌هایی برای جلوگیری از بارداری در نظر گرفته شده است، غیرمنطقی به نظر می‌رسد. چه در بحث افزایش جمعیت و چه در هر مساله اجتماعی دیگر راهکار موفقیت آمیز، راهکاری است که از اصولی دیگر تبعیت می‌کند.

دولت، ساختار یا هر چیز دیگری که به عنوان فرادست تصمیماتی را اتخاذ می‌کند باید این واقعیت را در نظر بگیرد که موفقیت یک طرح منوط به این است که اول سرمایه اجتماعی خود را افزایش دهد و با این افزایش سرمایه اجتماعی بتواند جلب اعتماد کرده و از شهروندان بخواهد کاری را انجام دهند. در واقع، راهکار درست برای اجرای طرحی مانند افزایش جمعیت این است که اعتماد مردم نسبت به دولت‌ها جلب شود. اقدامات سلبی و طرح‌هایی که در آن نوعی اجبار وجود دارد موفقیتی در بر ندارد. در همین بحث افزایش جمعیت باید ریشه‌یابی کرد که چرا خانواده‌ها تمایل خود به فرزندآوری را از دست داده‌اند.

در بیانی کلی می‌توان به این پرسش اینطور جواب داد که عواملی مختلف به صورت ذهنی این نگرش را در شهروندان به وجود آورده است که برای مثال یک یا دو بچه کافی است. وقتی به هر دلیلی مثلا دلایل جمعیت شناختی و اینکه با چنین رشد جمعیتی ما در آینده دچار مشکل می‌شویم، تصمیم بر آن می‌شود که نرخ رشد جمعیت افزایش پیدا کند باید این نکته در نظر گرفته شود که موفقیت چنین طرحی منوط به تغییر بینش‌ها و نگرش‌هاست. تغییر بینش‌ها و نگرش‌ها بحثی فرهنگی و ذهنی و همچنین زمانبر است.

مگر مردم یک‌شبه به این نتیجه رسیده‌اند که یک یا دو بچه داشته باشند؟ آنها در طول سالیان زیاد و با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که در آن قرار داشتند چنین نگرشی پیدا کرده‌اند بنابراین، تغییر این نگرش نیز زمانبر خواهد بود. مجلس به جای اینکه در یک طرحی را تصویب و عنوان کند از این به بعد جلوگیری از بارداری دو تا پنج سال حبس دارد، باید به سمت راهکارهای بلندمدت فرهنگی و اجتماعی برود.

در جریان این راهکارها باید بسترسازی شود و برای مثال شرایط مناسب فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برای بچه‌داشتن به وجود بیاید ضمن اینکه، باز باید تاکید کرد که اکنون سال‌هاست کارشناسان مسائل اجتماعی به این نتیجه رسیده‌اند که موفقیت‌آمیز بودن هر طرح اجتماعی منوط به اعتمادی است که میان تصمیم‌گیرندگان و شهروندان به وجود می‌آید. برای افزایش جمعیت به نظر می‌رسد این گونه اقدامات موفق نخواهد بود و بعد از مدتی متوجه خواهیم شد، شهروندان برخلاف آنچه مدنظر بوده، حرکت کرده‌اند.